

Erasmus

ACADEMISCHE VRIJHEID: CULTUUR OF CONTROVERSE

MASTER THESIS ~ SOCIOLOGIE
25 JUNI 2023

SIMON
LANDSBERGEN

623734s1

ONDERZOEK NAAR ACADEMISCHE VRIJHEID EN
TOLERANTIE ONDER STUDENTEN VAN DE ERASMUS
SCHOOL OF SOCIAL & BEHAVIOURAL SCIENCES

Tutor ~ Lore van Praag
Thema ~ Knowledge controversies
Woordenaantal ~ 9995
Woordenaantal bijlage ~ 921

“Conformity is the jailer of freedom and the enemy of growth”

– Ray Bradbury, 1953, Fahrenheit 451

Samenvatting

Dit rapport onderzoekt de vraag hoe studenten van de faculteit ESSB op de Erasmus Universiteit Rotterdam academische vrijheid en tolerantie ervaren. Hedendaagse gebeurtenissen op universiteiten in Nederland alsook het buitenland schetsen een beeld waarin academische vrijheid wordt ingeperkt. Daarbij is er literatuur over de mogelijke invloed van de 'woke'-beweging die zijn invloed zou hebben op deze vrijheid. Door diepte-interviews af te nemen met sociologie en bestuurskunde studenten, en inductief te coderen, is er een beeld geschetst over hoe de studenten van de faculteit 'Social and Behavioural Sciences' academische vrijheid en tolerantie ervaren.

De sturing door docenten lijkt een van de grootste belemmeringen voor de academische vrijheid van studenten als het gaat over vrijuit spreken en discussiëren. De mening en houding van omringende medestudenten lijkt hier ook van grote invloed. Dit maakt dat afwijkende meningen minder bespreekbaar zijn en getolereerd worden binnen de faculteitscultuur. De mogelijke invloed van woke die de literatuur beschrijft komt uit het onderzoek niet naar voren als belangrijke factor. Daarentegen blijkt in kleinere kringen van studiegenoten wel meer comfort voor open en eerlijke discussie. Vrijuit schrijven wordt niet of nauwelijks beknot door de invloed van docenten en studenten. Daar voelt men zich vrij. Studenten geven aan dat zij brede discussie missen en meer perspectiefverbreding binnen willen binnen de lessen. Zij vinden het belangrijk dat ook andere afwijkende meningen aan bod komen. In de cultuur van de ESSB is academische vrijheid geen onderwerp van gesprek. Onderwerpen met een grote mate van controversie worden gemedan.

Deze resultaten laten zien dat de academische vrijheid gedeeltelijk wordt belemmerd op de ESSB. Docenten worden aangewezen als grootste oorzaak, gevolgd door medestudenten. Deze beperking geldt voor vrijuit spreken en niet of minder voor vrijuit schrijven. Ook woke is niet gegeven als aanleiding voor deze beperking. Vervolgonderzoek binnen de EUR kan zich toespitsen op een verdere verkenning van de academische vrijheid onder studenten, alsook docenten. Vergelijkend onderzoek met andere faculteiten of universiteiten zijn ook opties. Bij volgend onderzoek moet worden gestreefd naar een betere verdeling van man en vrouw onder respondenten. Ook zou het onderzoek zich moeten vertreden naar andere studierichtingen.

Sleutelwoorden: Academische vrijheid, faculteitscultuur, tolerantie, woke.

Inhoudsopgave

1. Introductie	5
1.1 Probleemstelling	7
1.2 Doelstelling	7
1.3 Onderzoeksvraag	7
2. Methodologie	8
2.1 Sampling	10
3. Theoretisch kader	11
3.1 Academische Vrijheid	11
3.2 Tolerantie	12
3.3 Faculteitsculturen	13
3.4 Woke-beweging	13
4. Resultaten	15
4.1 Weinig ruimte voor kritische mening door invloed docenten	15
4.2 Vrijuit spreken heersend in kleine kringen	16
4.4 Vermijding van discussie	18
4.5 Derde dimensie: Universiteit moet ruimte bieden aan breed perspectief	19
5. Conclusie	21
6. Discussie	23
6.1 Validiteit	23
6.2 Interpretatie	24
6.3 Beperkingen	25
6.4 Implicaties en vervolgonderzoek	26
7. Literatuurlijst	27
8. Bijlagen	30
Bijlage 1: Topiclijst	30
Bijlage 2: Interviewvragen	31
Bijlage 3: Codeboom	32
Bijlage 4: Ethics & privacy checklist	33

I. Introductie

Academische vrijheid is een belangrijk fundament van de academische omgeving. Een academicus heeft een wetenschappelijke en maatschappelijke verantwoordelijkheid om zijn mening te formuleren op gegronde wijze. Deze verantwoordelijkheid samen met de vrijheid om binnen een universiteit een eigen mening te poneren is te vertalen naar academische vrijheid (Fuchs, 1963; Brint, 2021). Uit meerdere recente voorvallen blijkt echter dat deze vrijheid niet vanzelfsprekend is. In Californië werd dit jaar gepoogd op de Stanford universiteit om een gastspreker de mond te snoeren door beledigingen te roepen, tezamen met veel geluid en geschreeuw (De Jong, 2023a). Studenten leken het oneens met de opvattingen van de spreker, die volgens hen niet overeenkwamen met die van de universiteit. De universiteit reageert vervolgens door te zeggen dat studenten gastsprekers met afwijkende meningen ruimte moeten geven. De decaan stelt zelf: onwelkome opvattingen moeten welkom zijn, en houden academici scherp (De Jong, 2023a). In Nederland lijkt er eenzelfde debat gaande, waar Susanne Täuber wordt ontslagen als docent en adviseur diversiteit binnen hoger onderwijs, vanwege haar kritische kanttekeningen om systemen die vrouwen in hun carrière makkelijker hogerop brengen (Veldhuis & Mareé, 2023). Laurens Buijs van de Universiteit van Amsterdam geeft de “woke”-beweging en “fatsoenspolitie” de schuld van de toegenomen druk op de academische vrijheid, en zegt dat docenten en studenten sneller worden afgerekend voor het hebben van een afwijkende mening (Rosman, 2023). Buijs staat momenteel op non-actief, mede door zijn niet onomstreden uitlatingen over zijn collega’s op de UvA (Van de Ven, 2023). Sommige studenten van de UvA steunen de docent, door te stellen dat ze discussies soms liever vermijden, bang dat hun afwijkende mening mogelijk wordt afgekeurd (Veldhuis & Mareé, 2023). Daarnaast komt ook het Europees Parlement met een rapport waarin Nederland wordt gewezen op het feit dat wij de academische vrijheid niet lijken te waarborgen. Dit zou komen door het beleid van universiteiten wat zich te veel toespitst op diversiteit onder personeel en te weinig intellectuele focus zou behelzen (De Jong, 2023b). In literatuur van Sage (2022) blijkt ook dat de academische vrijheid onder druk zou staan, omdat een deel van de studenten van de Russell University in het Verenigd Koninkrijk uitspreken dat ze worstelen met de activistische houding van de woke-beweging op hun universiteit. Dezelfde beweging die de UvA studenten benoemde als belemmering (Veldhuis & Mareé, 2023).

Op de Universiteit Leiden speelt eenzelfde discussie, waar professor Cliteur en Groeneveld tegenover elkaar staan als het gaat om ‘safe spaces’ (Dijkstra & Plas, 2021). Cliteur beweert dat deze plekken eenvormigheid op de universiteit in de hand werken, en daarmee minder ontvankelijkheid voor afwijkende meningen. Groeneveld stelt dat deze plekken nodig zijn om discussie te voeren waarin academische vrijheid niet wordt overstegen door iemand in debat aan te spreken op zijn ‘sociale herkomst’ of andere individuele kenmerken (Dijkstra & Plas, 2021). Bovengenoemde voorbeelden schetsen de tweestrijd die zich afspeelt binnen de academische wereld. Deze strijd om wat wel en niet mag worden gezegd bevestigt ook Stolker (2022), die stelt dat

academische vrijheid altijd onderhevig is aan invloeden van buitenaf. Stolker stelt dat het hedendaagse debat binnen academies wordt beïnvloed door de woke-beweging. Deze beweging heeft kracht gewonnen in 2014 na het politiegeweld wat leidde tot het overlijden van Michael Brown in Ferguson (Sage, 2022). Rond 2020 is de term “woke” verder verspreid naar ook Europa, na het overlijden van de afro-Amerikaanse burger George Floyd door het toedoen van de politie. De woke-beweging is een actief globaal protest tegen een breed scala aan maatschappelijke ongelijkheden die zich voordoen, met discriminatie als focus (Roderick, 2022). De beweging is mede ontstaan op basis van de ‘Critical Race Theory’ (CRT) (Roderick, 2022). De CRT beargumenteert dat discriminatie niet alleen individuele bevoorrechting behelst, maar dat discriminatie verweven is in meerdere overkoepelende instanties van de maatschappij. Theoristen van de CRT pleiten daarom vaak voor een aanpassing van beleid om discriminatie te laten afnemen op maatschappelijk niveau (Lynn & Adams, 2002). Deze visie is ook die van woke-activisten. Hansen spreekt van het “woke equilibrium”, ofwel de focus van woke-activisten om o.a. muziek- en literatuurteksten en productnamen te veranderen die door hen als discriminerend worden beschouwd (2023). Ook moeten wetenschappen als ‘social work’ zogenaamde “woke disruptors” zijn, om continue sociale rechtvaardigheid te herstellen waar nodig (Donohue-Dioh, 2021). Waar de beweging correct wil zijn door maatschappelijke ongeregeldheden en discriminatie tegen te gaan, kan het zijn beperkingen meedragen op de academische vrijheid die universiteiten willen en moeten waarborgen (Sage, 2022). Er zijn meerdere voorbeelden waar leden van een universiteit zijn veroordeeld, bedreigd of het universitaire systeem hebben verlaten voor het hebben van een afwijkende mening ten opzichte van de opvattingen van de zogenaamde woke-beweging (Dahlen, 2021; Sage, 2022).

Echter het vrije denken en vrij spreken zijn cruciale speerpunten binnen universiteiten. Universiteiten kunnen dan ook niet opleggen wat een docent of student wel en niet mag verkondigen, wat mede wordt ondersteund door De Graaf (2023), die schrijft dat universiteiten ruimte moeten inbouwen voor open discussie met ook afwijkende meningen (Brint, 2021). Matthias Storme spreekt hierbij over het recht om uitlatingen te kunnen doen, ook al worden deze immoreel geacht door een overgrote groep. Toch kunnen deze immorele gedachten niet verboden worden (Storme, 2005). Het oneens zijn of immoreel achten van een mening mag volgens Storme altijd worden bevochten op niet gewelddadige maar debatterende manier. Zelfs tolerantie is gebaat ten opzichte van immoreel of kwaadwillig geachte meningen (Storme, 2005).

Het is duidelijk hoe de academische vrijheid en de woke-beweging in de academische wereld onderhevig zijn aan discussie. Veel van de genoemde voorbeelden hebben plaatsgevonden binnen faculteiten van sociale wetenschap. De vraag is in hoeverre de woke-beweging de Nederlandse studenten beïnvloedt binnen sociale wetenschapsstudies. Uit onderzoek blijkt dat studenten binnen hogescholen en universiteiten door socialisatie zich aanpassen in hun gedrag en normen en waarden (Hallinan, 1981; Dey, 1997). De vraag die rest binnen de literatuur is of de woke-beweging wordt ervaren door studenten, en of de teneur van de beweging zorgt voor een verminderde tolerantie en academische vrijheid, zoals Hallinan (1981) en Dey (1997) stellen. De

focus van dit onderzoek zal daarom liggen op hoe de academische vrijheid wordt ervaren door studenten van sociale wetenschap studies in Nederland. De specificaties voor het onderzoeken van dit fenomeen zullen uiteen worden gezet in de volgende paragrafen.

1.1 Probleemstelling

De woke-beweging die sinds 2019 wereldwijd zijn intrede heeft gedaan is volgens de geschetste voorbeelden en literatuur voelbaar binnen de academische wereld. Dit zorgt voor een afbrokkeling aan academische vrijheid, door een lagere tolerantie ten opzichte van diegene met een afwijkende mening. De literatuur schetst op dit moment nog geen breder beeld over in hoeverre de woke-beweging wordt ervaren op universiteiten, en of dit invloed heeft op de academische vrijheid onder Nederlandse studenten.

1.2 Doelstelling

Het onderzoek focust zich op de vraag of de hoe academische vrijheid in Nederlandse universiteiten wordt ervaren onder studenten. De scope van dit onderzoek is de faculteit van sociale wetenschapsstudies aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.¹

Het doel van is het onderzoeken of studenten binnen sociaalwetenschappelijke studies van de EUR een beperking van academische vrijheid en tolerantie ervaren, en of dit wordt beïnvloed door woke en in de hoedanigheid die Sage, Cliteur, Stolker en Buijs lijken te schetsen. Het achterhalen of studenten binnen sociale wetenschap belemmeringen ervaren en of dit invloed heeft op hun uitlatingen, zowel mondeling als schriftelijk, binnen de universiteit staat centraal.

1.3 Onderzoeksvraag

In hoeverre en op welke wijze ervaren studenten van de Erasmus Universiteit Rotterdam binnen de faculteit sociale wetenschap academische vrijheid en tolerantie binnen hun faculteit?

¹ Zoals later in de discussie (p.24) zal worden toegelicht, was in een eerder stadium de ambitie van het onderzoek om op de sociale wetenschapsfaculteit van Universiteit Leiden te focussen, mede omdat binnen de UL het debat rondom academische vrijheid al gaande was. Echter bleek participantenwerving complex, en is de keuze gemaakt om te focussen op de sociale wetenschap van de EUR.

2. Methodologie

Het onderzoek richt zich op de studenten van studies binnen de faculteit sociale wetenschap. Sociale wetenschap heeft het menselijk handelen en denken als aandachtsgebied. Daarom is gekozen voor een onderzoek binnen dit domein. Omdat het onderzoek zich richt op menselijk handelen van studenten, en de (academische) vrijheid die zij daarbij ervaren. Binnen de universitaire sociale wetenschap wordt nagedacht en gesproken over begrippen als vrijheid, en ook mogelijk gevoelige onderwerpen als ongelijkheid, racisme, gender en deviant gedrag. Het is daarom de focus van dit onderzoek om te kijken in hoeverre academische vrijheid ervaren als het gaat om het spreken en schrijven over dit soort mogelijk polariserende onderwerpen. Tevens wordt dit onderbouwd door de casus van Susanne Täuber en Laurens Buijs, die zich afspeelden binnen de sociale wetenschap. Het debat wat al werd gevoerd rondom onderwerpen als diversiteit en vrijheid binnen de UL tussen Cliteur en Groeneveld versterkt de keuze om het onderzoek af te bakenen en uit te zetten binnen de sociale wetenschap van universiteiten.

De respondenten zijn allen studenten van de Erasmus Universiteit Rotterdam, aan verschillende faculteiten. Tijdens het onderzoeksproces is de focus voor de EUR ontstaan, wat uitgebreider is toegelicht in de discussie. Een voordeel is dat de kennis over sociologie zorgt voor mogelijkheden om dieper in te kunnen gaan op mogelijke sociologische oorzaken of invloeden. Om bias te voorkomen is rekening gehouden met eventuele andere invloeden onder studenten, en is dit bevraagd in de interviews. Daarnaast is bias op basis van onderlinge relaties of bekendheid voorkomen. Het onderzoeken van een mogelijk sensitief onderwerp als academische vrijheid onder studenten die de onderzoeker kent resulteert eerder in een niet representatieve steekproef. Daarmee wordt ook mogelijke 'courtesy-bias' (beleefdheid) voorkomen.

Door het onderzoek af te bakenen binnen de sociale wetenschap van de EUR, kunnen de resultaten eerder generaliseerd worden voor de populatie van studenten binnen de betreffende faculteit. Er zijn met de studenten individuele semigestructureerde diepte-interviews afgenomen om te onderzoeken of zij zich vrij voelen in het spreken en schrijven over alle onderwerpen die aan bod komen tijdens de studie. Om te onderzoeken wat voor gevoelens en meningen de studenten zijn toegedaan wordt deze kwalitatieve insteek gebruikt om een diepgaand beeld te kunnen schetsen van het betreffende fenomeen (Hijmans & Kuyper, 2007). De focus in deze interviews is het verkrijgen van kennis over de achterliggende gevoelens en gedachten die maken dat studenten zich juist vrij of niet vrij voelen. In tegenstelling tot een kwantitatieve insteek kan met de interviews de "waarom"-vraag uitvoeriger worden gesteld en uitgezocht (Hijmans & Kuyper, 2007). De interviews worden na afname uitgeschreven, gecodeerd en geanalyseerd om een brede interpretatie te vergaren. Het voorgaande literatuuronderzoek vormt de leidraad voor de thema's die werden besproken binnen de interviews. Dit vooronderzoek heeft geleid tot een topiclijst (Bijlage 1), ofwel een overzicht van de kernbegrippen die aan bod kwamen binnen het interview. Volgens Hijmans en Kuyper (2007) worden de kernbegrippen in de topiclijst omgezet naar

toegankelijke onderwerpen die het gesprek kunnen vormen. Daarbij moet de topiclijst zo worden opgezet dat bepaalde fenomenen of onderwerpen vanuit verschillende invalshoeken kunnen worden bevraagd, wat voor een ontwikkeling in triangulatie zorgt. De topics hebben geleid tot een vragenlijst (Bijlage 2). In de vragen wordt niet specifiek gevraagd naar de woke-beweging, om participanten niet te sturen door het toedoen van de onderzoeker, ofwel mogelijke 'interviewbias'. Mocht woke van invloed zijn op de ervaring van studenten, dan zal dit zich kenbaar maken door de opgestelde vraagstelling.

De interviews werden opgenomen met een audio-opname, en vervolgens uitgeschreven worden door middel van transcriberen. Deze uitgeschreven interviews werden hierna gecodeerd in Atlas.ti (versie 23), een codeerprogramma specifiek voor kwalitatieve gegevens. De codering werd gedaan worden door middel van de methoden van Gioia et al. en Boeije (2012; 2014). Deze methode wordt gebruikt voor gefundeerde theoriebenaderingen ('Grounded Theory'), en valt daarmee onder inductieve methoden. Deze is gekozen vanwege het gebrek aan uitgebreide literatuur over academische vrijheid onder studenten. Om deze reden zijn eigen gemaakte observaties, in dit geval interviews, de grootste bron van data. Om de uitgebreide kwalitatieve gegevens behapbaar te maken, geven Gioia et al. in 'Seeking Qualitative Rigor in Inductive Research' het advies om een datastructuur of codeboom te maken. Om deze boom te realiseren kregen de transcripten eerst open codes toegewezen door 'in vivo' te coderen, ofwel het coderen en analyseren van de letterlijk gesproken woorden van de participant (Manning, 2017). In totaal zijn er 158 codes ontstaan, waarvan de belangrijkste codes die direct te maken hebben met de onderzoeksvraag zijn gebruikt in de analyse. Veel codes hebben geen directe invloed op de beantwoording van de hoofdvraag, en bevatten ook uitspraken van de participant die niet gekoppeld zijn aan academische vrijheid. De 46 belangrijkste codes zijn gesorteerd op basis van hun overeenkomsten. Als voorbeeld: de codes 'docenten sturen', 'docenten ideologie uitdragen' en 'docenten dragen stromingen uit' in de eerste cel van de codeboom (Bijlage 3) beschrijven in essentie alle drie hoe docenten sturing proberen te geven aan studenten. Om deze redenen worden deze codes samengenomen en vormen zij een cel. Dit clusteren van open codes wordt beschreven door Boeije (2014) in 'Methoden en technieken van kwalitatieve data-analyse'. Codes moeten worden geclusterd wanneer ze op elkaar lijken, of als synoniem gelden voor een bepaalde code. In dit proces worden de cellen met codes steeds vergeleken en worden codes verschoven op basis van interpretatie en logica (Boeije, 2014). Volgens Gioia et al. en Boeije moeten deze codes worden gereduceerd tot categorieën om uiteindelijke analyse te versoepelen. De codes zijn op eigen inzicht gesplitst of samengevoegd, resulterend in de tweede dimensie van de codeboom, ofwel axiale codes. In dit geval zijn er vier categorieën ontstaan. De namen van categorieën werden toegekend op basis van hoe vaak een bepaalde code voorkomt, zo ontstaan er hoofdcodes, alsook sub-codes die bij de hoofdcodes passen (Boeije, 2014). Als laatste stap werden de categorieën, die nu de hoofdthema's vormen, vergeleken met elkaar. Door na te denken over mogelijke antwoorden op de onderzoeksvraag, wordt er gezocht naar samenhang tussen de categorieën. Het doel is om nieuwe informatie naar voren te laten komen uit de data door

de categorieën te versmelten tot enkele overkoepelende thema's of selectieve codes (Gioia et al., 2012; Boeije, 2014). Wanneer deze derde dimensie van de codeboom (Bijlage 3) is voltooid volgt de stap om de tweede en derde dimensie toe te lichten, wat in dit onderzoek in de resultaten is gedaan. Om meer validiteit te creëren en bias te voorkomen is het gebruiken van een extra codeur tijdens en na het coderen een betrouwbare optie.

2.1 Sampling

Voor het verkrijgen van participanten is gebruik gemaakt van naaste sociale kringen. Kennissen met een plek binnen de EUR, buiten de studie van de onderzoeker, zijn gevraagd om studenten te benaderen met de vraag om te participeren in een onderzoek over academische vrijheid. De uitleg over het onderzoek, en de opzet van de interviews is meegegeven aan de eerste kennissenkring, om door te geven aan studenten binnen de EUR. Bij het uiteindelijk contact tussen onderzoeker en mogelijke participant is een meer uitgebreide uitleg gegeven over het onderzoek. Deze wijze van steekproef is verkozen als eerste middel om specifieke redenen die in de discussie zijn toegelicht. Na het versturen van het bericht aan een enkele kennis binnen bestuurskunde zijn er door middel van deze 'snowball-sampling' in totaal acht participanten verworven uit de faculteit ESSB. Het online platform Unibuddy is ook gebruikt voor het contacteren van studenten van de EUR. Dit middel wordt normaliter gebruikt om bachelor en masterstudenten te benaderen en vragen te stellen over de studie die zij volgen. Door een bericht te verspreiden onder willekeurige studenten op dit platform is een enkele participant verworven. LinkedIn en Facebook zijn ook gebruikt voor de werving van participanten. Deze vrijwillige steekproef heeft geen participanten opgeleverd.

In totaal zijn er negen studenten geïnterviewd, waarvan in totaal 6 mannelijke en 3 vrouwelijke participanten. Alle participanten kwamen voort uit de richting sociologie en bestuurskunde en vallen daarmee allemaal onder de faculteit ESSB ('Social and Behavioural sciences') van de Erasmus Universiteit Rotterdam. De ESSB telt in totaal 5768 studenten, verdeeld over de studies psychologie, sociologie, bestuurskunde, pedagogische wetenschappen, 'management of international social challenges' en de 'international bachelor of psychology' (EUR, z.d.). De exacte getallen voor de studies sociologie en bestuurskunde zijn onbekend. In de tabel hiernaast wordt aangegeven welke leeftijd en studierichting de participanten hebben.

1.	Man/20	Bestuurskunde
2.	Vrouw/21	Bestuurskunde
3.	Man/26	Bestuurskunde
4.	Man/25	Sociologie
5.	Man/24	Bestuurskunde
6.	Vrouw/28	Sociologie
7.	Vrouw/23	Sociologie
8.	Man/24	Sociologie
9.	Man/23	Sociologie

3. Theoretisch kader

In deze paragraaf wordt de belangrijkste literatuur besproken over de kernthema's en begrippen die zijn benoemd in de introductie. Deze thema's spelen een belangrijke rol bij het vormen van een kader waarbinnen het onderzoek is uitgevoerd. Deze thema's zijn ook gebruikt voor het vormen van een topic- en vragenlijst voor de interviews.

3.1 Academische Vrijheid

Vrijheid binnen de universiteit staat centraal in dit onderzoek. Om te bepalen of deze vrijheid wordt belemmerd of wordt gestimuleerd is eerst een begripsbepaling nodig. De academische vrijheid wordt beschreven als de mogelijkheid van docenten en studenten om eigen gedachten te vormen en te uiten in meningen, met zowel de maatschappelijke als wetenschappelijke verantwoordelijkheid dat deze mening gegrond is. Ofwel op basis van gefundeerde argumentatie (Fuchs, 1963; Brint, 2021). Vrijuit spreken en schrijven is een recht binnen een academische instelling voor alle leden. Ten omwille van het streven naar kennisontwikkeling moet dit gepaard gaan met argumentatie en onderbouwing.

De oorsprong van deze academische vrijheid bevindt zich in Europa. De vrijheid van academici begon in Griekenland, toen bestempeld als 'intellectuele vrijheid', wat later is overgewaaid naar andere Europese steden waar autonomie en vrijheid voor academici een belangrijk fundament werd (Fuchs, 1963). Uiteindelijk is in Duitsland de academische vrijheid die ook in dit onderzoek wordt besproken breder geformuleerd. Deze formulering houdt in dat geleerden altijd streven naar de ontdekking van de waarheid, en deze ontdekking delen met hun studenten. Vervolgens moeten studenten leren om zelf deze ontdekkingen te doen om eenmaal in staat te zijn om zelf op zoek te gaan naar waarheid (Fuchs, 1963). Zoals ook beschreven in het artikel van Steven Brint (2021), is de ideologie achter deze vrijheid dat gedachten vrij moeten zijn, en nooit gestuurd mogen worden. Deze vrijheid voor het zelfstandig denken bewaakt het proces van de ontdekking en ontwikkeling van kennis. In de tijd van deze tekst van Fuchs wordt al gesproken over mogelijke bedreiging van de academische vrijheid. Zo wordt er gesteld dat de academische vrijheid die bestaat ook gebruikt moet blijven kunnen worden door academici (Fuchs, 1963). De dreiging die wordt benoemd is dat het onopvallend willen blijven, en niet controversieel willen zijn onder het publieke oog ervoor kan zorgen dat de academische vrijheid niet optimaal wordt benut. Dit terwijl het streven moet zijn om de waarheid op autonome wijze te ontdekken, ongeacht de mening en sturing van omringde individuen, zoals ook Prakash (2011) stelt.

Ook Steven Brint (2021) onderbouwt in zijn stuk dat de academische vrijheid de voorwaarde is voor een gegronde mening, het fundament voor nauwkeuring werk, waarheid en beredeneerd oordeel. Daarnaast is academische vrijheid ook een beschermd privilege, en kunnen docenten nooit ontslagen worden voor uitspraken die wellicht schadelijk kunnen zijn voor het imago van de

betreffende faculteit of universiteit (Brint, 2021). Zo zijn ook studenten niet te veroordelen voor uitspraken die zijn gedaan binnen of buiten de universiteit. Zoals eerder is gesteld mogen universiteiten geen sturing geven aan wat een docent of student wil zeggen (Brint, 2021). Badley (2009) stelt daarbij dat er een middenweg moet zijn tussen negatieve en positieve vrijheid. Wanneer vrijheid van spreken uitmondt in het aanzetten tot geweld of het gebruik van dreiging ten opzichte van diegene met een andere mening, valt dit niet onder academische vrijheid en wordt beschreven als negatieve vrijheid. Er moet een mate van positieve vrijheid bestaan, waarin de mogelijkheid bestaat dat een persoon zich gekwetst voelt door het vrijdenken en spreken van een ander. Het verwerpen van debat of discussie door deze dreiging van kwetsing is echter contraproductief voor het intellectuele gesprek. Zo beschrijft Badley (2009) het des te meer menselijk en respectvol te vinden, wanneer door het 'moreel uitdagen' van een ander door de genoemde positieve vrijheid blijft bestaan. Hierbij hoort de richtlijn dat meningen of vragen niet voor allen gelden, en niet voor allen als waarheid worden gezien. Gedachten en uitlatingen van studenten behoeven enige tolerantie van omringenden (Badley, 2009).

3.2 Tolerantie

Een tweede thema binnen het onderzoek is tolerantie tussen studenten. Het is belangrijk begrip te hebben over tolerantie, intolerantie en de toepassing ervan.

In het kort betekent tolerantie dat we als mensen verdraagzaam kunnen zijn ten opzichte van anderen, ongeacht de verschillen tussen elkaar (Leget, 2017). Leget wijst hier meteen op de paradox. Wanneer men niet tolerant is ten opzichte van diegene die zich intolerant opstellen, is intolerantie in overwicht. Echter, wanneer deze intolerantie wordt toegelaten door tolerant te zijn, krijgt intolerantie meer ruimte om zich verder te ontwikkelen. Leget (2017) pleit ervoor dat intolerantie de minste kans moet krijgen, wanneer dit de grenzen nadert van onze eigen individuele tolerantie.

Intolerantie, ofwel onverdraagzaamheid, betekent dan ook een wil opleggen aan een ander, waar een tolerant persoon kan accepteren dat een ander anders denkt en handelt (Storme, 2003). Storme beschijft tolerantie als: *“de houding waarbij een individu, een instelling of een gemeenschap de persoon en de overtuiging van een andersdenkende toelaat en respecteert, zolang dit het bestaan van het individu of de instelling niet in gevaar brengt”*. Storme (2003) zegt dan ook actieve tolerantie te moeten hanteren, waarmee wordt bedoeld op het als een verrijking beschouwen van het bestaan van meerdere meningen en visies. Storme beschrijft daarbij de dreiging van 'passief indifferentisme'. Dit indifferentisme betekent dat een persoon alle meningen en uitingen, gegrond of niet, als even waar kan beschouwen. Storme (2003) noemt dit een te grote relativering, en maakt dat het gezag over opvattingen compleet verdwijnt. Dit gezag is echter belangrijk wanneer de opvatting van een onderzoeker met gefundeerde argumentatie tegenover de opvatting van een individu staat zonder onderliggende fundering die puur vanuit emotie spreekt (Storme, 2003). In dit geval noemt Storme dit misplaatste tolerantie. In de interviews zal dan ook worden gefocust op in hoeverre er tolerantie

heerst binnen de faculteit. Verder is er weinig tot geen literatuur over vrijuit spreken en denken in universiteiten in combinatie met tolerantie, waar dit onderzoek poogt om dit gat gedeeltelijk te vullen.

3.3 Faculteitsculturen

In het onderzoek zal mede worden gefocust op wat voor soort cultuur er heerst binnen de faculteit op de EUR, en welke normen en waarden er worden ervaren. Daarbij zal worden gekeken naar wat voor invloed dit heeft op de academische vrijheid en tolerantie.

Er zijn volgens Ann Austin (1990) een viertal faculteitsnormen of culturen waar te nemen binnen een hogeschool of universiteit. Deze vier culturen zijn niet allemaal van directe toepassing op dit onderzoek. Haar eerste twee beschreven culturen ('Academic Profession' en 'Culture of Academy') richten zich met name op gedrag van studenten en docenten tezamen. Ann Austin (1990) schrijft dat deze culturen richting geven aan het gedrag en de gebruikte normen binnen een academische faculteit. De eerste cultuur 'Academic Profession', verwijst naar een tal traditionele kenmerken die zich voordoen binnen een faculteit. Het streven naar en ontwikkelen van kennis is een belangrijk doel van de universiteit (Austin, 1990). Daarbij is autonomie en vrijheid van grote waarde voor zowel docenten en studenten. Binnen het te werk gaan in de universiteit is respect een noodzaak, en tegelijkertijd - volgens Austin - het beschermen van controversiële en creatieve ideeën. Binnen haar tweede cultuur van 'Culture of Academy' staan collegialiteit en autonomie hoog in het vaandel. Hierin wordt beschreven hoe deze waarden bedreigd kunnen worden, door bijvoorbeeld waarden van culturen van buitenaf (Austin, 1990). Een universiteit moet zich volgens Austin dan ook altijd focussen op het uitdragen van de normen. Bijvoorbeeld door het verspreiden van de normen en waarden op een universiteit door middel van een spreker met een hoge positie binnen een faculteit (Austin, 1990).

3.4 Woke-beweging

De term woke heeft zich in 2007 al binnen de Nederlandse taal gevestigd, voordat de term wereldwijd werd gebruikt sinds 2019. Toentertijd stond het aangeschreven als een term die beschrijft dat iemand altijd op de hoogte is, vaak in relatie met huidige maatschappelijke context of discours (Roderick, 2022). Nu draagt het woord in essentie dezelfde betekenis, echter is er een specifiekere stroming. Sinds de 'BlackLivesMatter' beweging (2014) behelst de term: het op de hoogte zijn (en blijven) van sociale ongerechtigheden in de maatschappij, met discriminatie als focuspunt (Sage, 2022). Daarbij wordt het ook onderbouwd als het bewust zijn van deze ongerechtigheid en het verbeteren hiervan. De woke-beweging betekent in de kern dat het uitgaat van institutioneel racisme dat is verweven in zowel de huizenmarkt, onderwijs en de arbeidsmarkt, als ook andere facetten van de maatschappij (Cox, 2021). Zoals eerder gesteld ontstaat dit perspectief vanuit de 'Critical Race Theory', die stelt dat racisme en discriminatie ongezien en soms

onopvallend vervlochten zijn binnen overkoepelende instanties in de maatschappij. Bij het ontstaan van de CRT bekritiseerden de aanhangers hiervan de Amerikaanse maatschappij, omdat discriminatie als normaal werd geacht binnen de V.S. Daarbij stellen zij dat de witte bevolking zich de meeste voordelen en voorzieningen hebben kunnen toe-eigenen, ten koste van de gemarginaliseerde groepen (Ladson-Billings, 1998). Racisme is niet in elke situatie volgens de CRT een bewuste daad, maar treedt onbewust op. De patronen van racisme en discriminatie moeten worden verbroken, wat de woke-beweging ook vooropstelt (Lynn & Adams, 2002; Cox, 2021).

De voorbeelden over de invloed van de woke beweging in universiteiten die in de introductie zijn aangehaald worden deels ondersteund door literatuur. Met name Sage (2022) beschrijft de impact van 'woke' op universiteiten. Hierin spreekt hij van de open discussies die door de beweging worden vermeden, mede doordat eerlijkheid en respect onder studenten en docenten lijkt te verdwijnen. Docenten en gastsprekers die niet overeenkomen met de opvattingen van de woke studenten worden niet toegelaten, mede door de door Sage genoemde intimidatie die wordt gebruikt door woke. Daarbij is Sage dan ook kritisch over de Critical Race Theory die aan woke ten grondslag ligt, vanwege de eenzijdigheid die de theorie opwerpt over het verleden van onderdrukkers en onderdrukten. Sage (2022) benadrukt dat universiteiten bestaan "...to uphold academic freedom not protect feelings.". De literatuur van Sage is echter de enige specifieke literatuur die zich toespitst op woke in combinatie met de universiteit. De literatuur van Hallinan (1981) en Dey (1997), die beschrijven dat socialisatie tussen studenten resulteert in een aanpassing in gedrag, kan worden gebruikt om te onderzoeken of medestudenten op de EUR van grote invloed zijn op de academische vrijheid en tolerantie, die volgens Sage's literatuur in gevaar zou zijn.

4. Resultaten

Na in totaal negen semigestructureerde interviews te hebben afgenomen, worden in dit hoofdstuk de meest belangrijke resultaten uiteen gezet. Door de open coderingen te sorteren zoals beschreven is in de methodologie, zijn de open codes opgesplitst in groepen. Deze groepen werden vervolgens gekoppeld, waardoor deze in specifieke thema's uitmondten. Deze thema's worden in dit hoofdstuk beschreven, ondersteund met quotes en voorbeelden van de betreffende participanten. In de laatste alinea worden de twee overkoepelende hoofdthema's die voortvloeiden uit de tweede dimensie (Bijlage 3) beschreven, die een gedeeltelijk antwoord vormen op de hoofdvraag. In het kort, worden eerst de tweede dimensies beschreven van de codeboom, waarna een beschrijving volgt van derde dimensie.

4.1 Weinig ruimte voor kritische mening door invloed docenten

Het eerste thema laat zien dat studenten aangaven dat docenten in werkgroepen en colleges sturend kunnen zijn, zoals beschreven door Pelle van sociologie: *"...en wat ik wel merkte bij sociologie is dat er wel heel erg wordt gestuurd op hoe je moet denken"*. Doordat docenten hun eigen mening gebruiken binnen de les, of een bepaalde ideologie of gedachtegoed uit lijken te dragen, voelen studenten zich minder vrij om hier tegenin te gaan. Jimmy geeft aan hoe er in de les weinig ruimte was om openlijk in discussie te gaan bij de docent in kwestie: *"Uiteindelijk valt er heel veel over te discussiëren en ik heb nu niet het gevoel dat ik inderdaad met jou, en dan bedoel ik dus de docent, hier een open discussie over zou kunnen voeren."* Jimmy spreekt hier over een les waar studenten bepaalde media artikelen zelfstandig moesten interpreteren, en vervolgens aangeeft hoe de docent een bepaalde rigide kijk had op interpretaties, waarin geen open gesprek over mogelijk was.

Dit is ook terug te zien bij Michael, die spreekt over het discomfort wat lijkt op te treden wanneer zijn mening af lijkt te wijken van de docent en zelfs medestudent. Michael spreekt over een les waarin bepaalde meningen, afwijkend van de docent zijn overtuigingen, worden afgekeurd. Vervolgens weerhoudt hij zichzelf ervan om ook zijn mening uit te dragen. *"En ik heb ook wel voorbeelden van werkgroepen waar een student iets dubieus zou zeggen en de docent dat dan toch afkeurt, dan krijg je toch het gevoel dat mijn afwijkende mening... dat ik dat eerder niet zou vertellen."* Enkele studenten spreken ook van het niet uitten van bepaalde meningen om toekomstige beoordelingen niet negatief te beïnvloeden. Dit lijkt van minder grote invloed, aangezien minder studenten spraken over deze gedachtegang. *"Ja, wat moet je dan doen? Ja dat gevoel dat... daar zat ik wel over na te denken van ja, ik wil niet te veel tegengaan of zo, want dan zie ik dat misschien ook terug in mijn cijfer."* Pelle beschrijft hier de eerste werkgroep die hij volgde bij een bepaalde docent, die de werkgroep begon met een statement waar de student zich niet comfortabel bij voelde. Toch lijkt Pelle zich weg te houden van het geven van zijn mening om zo niet eventuele cijfers te beïnvloeden.

Er komt uit deze data naar voren dat het aangaan van open gesprek, en het uitten van iemand zijn persoonlijke mening wordt bekneld door de sturing die docenten kunnen geven aan een les, en de mening die een docent zelf is toegedaan. Alsook de machtspositie die docenten hebben ten aanzien van de beoordeling van de studenten. Studenten kunnen onzekerheid ervaren ten opzichte van hun beoordeling mochten ze een andere mening zijn toegedaan en die uitspreken tegen de docent. Dit resulteert erin dat vrijuit spreken van sommige studenten bekneld lijkt te worden.

4.2 Vrijuit spreken heersend in kleine kringen

Het tweede thema uit de kwalitatieve analyse is gedeeltelijk een tegengeluid op de genoemde beknelling van het vrijuit spreken uit de vorige paragraaf. Een groot deel van studenten voelt zich wel comfortabel om vrij te spreken binnen kleinere groepen, met name binnen hechte sociale kringen op de campus. Bij vrienden, ook buiten de les om, kan vrijuit worden gesproken. De besloten ruimte van een werkgroep lijkt een deel van deze studenten ook meer comfort te geven in het vrijuit spreken. *“Buiten de werkgroepen heb je weer eerder te maken met oordelen.”* Anouk antwoordt op de vraag of ze zich in werkgroepen vrij kan uitten: *“... voel me best wel vrij in de werkgroep. Ja, ik durf wel gewoon vrijuit te spreken... maar ik moet wel toegeven, als we in een collegezaal zitten met 400 mensen, inclusief allemaal mensen van andere opleidingen ... dan spreek ik daar niet per se volledig vrijuit.”* Zij onderbouwt hoe zij in werkgroepen zich altijd veilig heeft gevoeld om zich te kunnen uitten en in grotere groepen minder comfort lijkt te voelen om zich vrij uit te spreken. Vrijuit schrijven is voor een deel van de studenten ook geen probleem. Studenten geven aan een meer privé gevoel te hebben wanneer ze essays, tentamens, of deelopdrachten moeten maken. Hier voelen ze vaker meer vrijheid dan in gesprek. Een ander deel van de studenten laat ook merken hier heel weinig bij stil te staan wanneer ze stukken moeten schrijven voor de opleiding. Zo verteld Stefan dat hij bij een van zijn vakken bij sociologie zich geen zorgen maakte over de mening die hij verwerkt in zijn stuk, en ook niet nadacht over of de beoordeling daar onder zou lijden.

Sommige studenten gaven aan hechte vrienden te hebben binnen de opleiding, waarbinnen veel openlijk kan worden besproken. Conor geeft dit mede aan door te zeggen: *“...ik denk dat in zeker werkgroep, dat dan echt wel uh... daarvan de omgeving ook gecreëerd wordt waarin je kan zeggen wat je vindt. Laten elkaar gewoon in waarde, dat soort dingen. Ja maar ik heb ook het idee dat dat op de campus wat minder is.”* De student beschrijft hoe hij binnen werkgroepen met tutoren over het algemeen een veilige sfeer vindt heersen om elke mogelijke toegedane mening te uitten doordat de groep kleiner is. Daarbij de connotatie dat op grotere schaal, in dit geval de campus, dat gevoel wordt gereduceerd:

“Een kleinere kring, daar zou ik helemaal niet bezwaard voelen om uh... een politieke mening te laten horen, of zo, maar echt in de openbaarheid mijn politieke voorkeur uitdragen, en die zou niet in lijn zijn met wat in mijn ogen het grootste gedeelte van de campus denkt, dat zou denk ik wel schuren”.

De data uit dit thema laten zien hoe vrijuit spreken mogelijk is op de universiteit, en dit grotendeels als meest comfortabel wordt ervaren bij kleinere werkgroepen, en kringen waar de

student zich omgeeft met kennissen en vrienden. De invloed van tutores lijkt binnen werkgroepen van mindere invloed, en in die groepen schijnt de verhouding tussen student en docent meer gelijk. Binnen colleges met docenten of binnen de context van de campus lijkt deze vrijheid meer te worden bekneld.

4.3 Kritiek op universiteit

Het derde thema komt vanuit het gevoel van studenten dat de Erasmus Universiteit te weinig vrije ruimte laat voor studenten hun kennis- en perspectiefverbreding. Enkele studenten zeggen ook dat de EUR sturend lijkt te zijn wat betreft vrije meningsuiting, mede door rechtse politiek eerder negatief te 'framen'. Daarbij wekken verschillende studenten de indruk dat de EUR volgens hun perspectief de linkse politiek de voorkeur geeft, zowel onder docenten als studenten. Dit zou zorgen voor sommige studenten dat men minder ontvankelijk is voor hun meningen, die afwijken van dit beeld. Enkele studenten geven daarnaast aan juist een breder perspectief aangeleerd te willen krijgen. Volgens deze studenten hoort daarbij dat afwijkende of radicale meningen ook verwelkomd moeten worden, en dat een open en respectvolle discussie prioriteit moet zijn op een universiteit.

Over de sturende werking van de EUR zegt Stefan het volgende: *“Ja ik denk altijd als je een bepaald signaal afgeeft, dan geef je een signaal ook niet af.”* Over het plaatsen van een LHBTIQ+ vlag en het veganistisch maken van de campus. *“Ja, ik kan me dan ook voorstellen dat als jij iemand bent die het daar minder mee eens is, zich daar minder in kan vinden. Dat je het idee hebt van ‘oke, mijn mening moet ik dan maar niet uitspreken, want dat is iets wat blijkbaar de rest van de universiteit vindt.”* Stefan spreekt zich hier uit over de acties van de EUR die proberen om een meer inclusieve instelling te worden, en stelt daarbij dat die pogingen in essentie niet slecht zijn, maar averechtse effecten kunnen opleveren voor het uitdragen van je mening onder studenten die zich hier niet in kunnen vinden.

Deze sfeer die als onveilig lijkt te worden geschetst door bepaalde studenten, lijkt ook naar voren te komen wanneer Maxim wordt gevraagd over zijn gevoel van vrijheid op de campus. *“Maar ik heb niet altijd het idee dat ze in ieder geval de veilige sfeer creëren om misschien te kunnen zeggen wat je wilt.”* Maxim doelt hier op dat de EUR volgens hem niet genoeg doet om in de sociologie een veilig en vrij klimaat te bewerkstelligen waar elke soort mening gehoord kan worden.

Deze vorm van kritiek op de EUR gaat gepaard met studenten die het gevoel krijgen dat linkse politiek voorrang krijgt binnen de lessen. Zo spreekt Abel: *“maar ik merk dat docenten dat gedachtegoed wel delen, en soms wat minder goed kunnen omgaan met studenten die rechtser zijn. Een linkere universiteit is niet per se slecht ofzo. Maar ik merk wel dat het wat linkere gedachtegoed, dat als je daar van afwijkt, dat dat lastig kan zijn.”* Dit beeld wordt door enkele studenten geschetst, terwijl andere studenten, waaronder Maxim, aangeven dat andere perspectieven aanleren en perspectiefverbreding juist gewenst is: *“En je wilt juist dat breder perspectief wil je gewoon hebben. Dat wil je ook aangeleerd krijgen. Nou ja, dat krijg je niet altijd aangeleerd ... Je leert helemaal niet hoe je omgaat met verschillende meningen uit de samenleving en dat vind ik wel heel jammer.”*

De analyses schetsen hoe een groot deel studenten vindt dat de universiteit veel sturing geeft wat vrijuit spreken kan belemmeren. Een kleiner deel spreekt zich uit over het gevoel te hebben dat deze sturing bestaat uit een meer linkse politieke cultuur op de universiteit. Tegelijkertijd willen studenten wel graag meer perspectiefverbreding, waar het verwelkomen van zogenaamde afwijkende meningen ook bij hoort.

4.4 Vermijding van discussie

Het laatste en vierde thema vat samen hoe studenten discussies uit de weg lijken te gaan om gevoelige onderwerpen te vermijden of om afwijkende meningen niet te hoeven uitspreken. Een enkele student geeft aan zich bewust te zijn van de mensen om haar heen op de campus, en daardoor oppast met zich uit te spreken over wellicht gevoelige onderwerpen, met het risico op een conflict. Mede door de negatieve reacties die studenten kunnen ontvangen voor hun mogelijk afwijkende mening schijnt discussies in te kunnen dammen.

Hugo beschrijft dat gevoelige onderwerpen hem in de weg kunnen zitten om vrijuit te spreken: *“...omdat het een gevoelig onderwerp is, heb ik het, heb ik het toen niet gedaan. Ik weet nog wel dat ik dacht van: ‘oke, ga ik hier... moet ik dit nou gaan bevragen’ en toen dacht ik: ‘Nou, het gaat over homoseksualiteit, laat maar even zitten.’ Weet je wel?”* Het gevoel om vrijuit te spreken over een gevoelig onderwerp als homoseksualiteit was er in deze instantie bij Hugo niet. Bij een keuzevak van Rick merkte hij dat spanning omtrent gevoelige onderwerpen ook op kon lopen: *“Daar waren mensen helemaal niet professioneel. Daar werden ze juist heel emotioneel en ook boos op elkaar. En inderdaad, als ze niet met elkaar eens waren, daar was het echt meteen van, ‘ja, je bent intolerant of je bent een racist”*. Door deze volgens Rick offensieve sfeer, heeft hij zich verder niet gemengd in deze discussies, om verdere conflicten te vermijden of emoties op te roepen bij anderen. Studenten lijken ook uit gemak en omdat ze geen behoefte eraan hebben, moeilijkere discussies eerder te mijden. Dit kan ook zijn wanneer het lijkt dat de groep een andere mening lijkt te hebben dan de student in kwestie. Een student verteld over een vak waarin hij merkte dat de gehele werkgroep het eens leek te zijn met de docent zijn standpunt, terwijl hij een andere mening was toegedaan. Voor zijn gevoel had de discussie in dat geval geen zin gehad, en wilde hij zich niet tegenstrijdig opstellen. De student heeft vervolgens de discussie bewust vermeden.

Studenten blijken ook huiverig voor de reactie van anderen over hun mening. Afwijkende meningen, of meningen die tegen de groep in leken te gaan worden niet goed ontvangen door medestudenten. Ole vertelt: *“...maar ik maak een opmerking. Die ze niet heel leuk vond dus, toen kreeg ik wel een beetje een boze blik”*, over de reactie van een medestudent bij het onderwerp ‘het verschil tussen man en vrouw’ in een werkgroep. May legt uit zich niet altijd vrij te voelen om meningen te kunnen uitten, en benadrukt daarbij ook dat ze gevoelige onderwerpen bewust niet opzoekt, wetende dat anderen een sterke mening over het betreffende onderwerp hebben. Een andere student spreekt specifiek over dat zijn eigen vrijheid wordt beperkt en het uitdragen van meningen

is volgens hem “...niet altijd mogelijk.” Dit wordt benadrukt wanneer Stefan vertelt dat het uitdragen van zijn politieke voorkeur niet comfortabel zou voelen op de campus; “...stel... ik zou dat actief uitdragen op de campus, dan heb ik het gevoel dat ik daar niet vrij in zou zijn”. Hierin vertelt Stefan over het gevoel te hebben dat er een bepaalde cultuur heerst binnen de EUR, en als je je als student niet daarbij voegt en tegenstelde meningen uitdraagt, dat in zijn optiek minder goed door anderen zou worden ontvangen.

Verder komt in het voorbeeld van Charlie naar voren dat gesprek over mogelijk sensitieve lesstof ook wordt vermeden. “...en dan heb je ook gender theorie en feministische theorie. En dat zit daar dan allemaal in en dat hadden we ook, ja, wel besproken in colleges en in werkgroepen. Ja ik, ik durfde me daar niet over uit te spreken. Nee, nee.” Zij vertelt over dat ze in dit geval zich liever niet uitsprak over deze onderwerpen in de les. Daarnaast heeft ze vaker dat ze haar mening of gedachtegang liever binnenhoudt en niet uitspreekt ten omwille van de mening van docenten en medestudenten.

Dit thema schetst een gevarieerd beeld over dat studenten in sommige gevallen, met name in hun ervaring gevoelige onderwerpen, zich liever afhouden van discussie. De mening van medestudenten als ook docenten is een belangrijke factor voor het niet vrijuit uitdragen van zijn of haar mening. Voorbeelden van gespannen gesprekken of boze reacties remmen voor een deel van de studenten hun persoonlijke vrijspraak.

4.5 Derde dimensie: Universiteit moet ruimte bieden aan breed perspectief

Uit het eerste thema komt naar voren dat docenten een grote invloed hebben op de gesprekken binnen de les. Studenten voelen zich sneller minder vrij om vrijuit te spreken over bepaalde onderwerpen wanneer de student een andere mening is toegedaan dan de docent, of wanneer docenten op voorhand een stellig standpunt innemen. Daarbij neemt deze vrijheid af wanneer studenten het gevoel krijgen dat dit invloed kan hebben op hun cijfers voor het betreffende vak. Daarnaast blijkt uit het vierde thema dat sommige studenten discussies liever ontlopen, met name wanneer deze zijn gefocust rond gevoelige onderwerpen. Mogelijke afkeurende reacties van medestudenten vergroten ook de kans voor studenten om niet altijd in gesprek te gaan. Samen schetsen deze thema's, zoals aangegeven in de codeboom (Bijlage 3), dat de houding van medestudenten en invloed van docenten voor een beklemming kunnen zorgen bij studenten om een open en vrij gesprek te realiseren.

Daartegenover staat dat studenten binnen kleinere groepen, met voornamelijk tutoren, meer mate van comfort en vrijheid voelen om discussies en gesprekken aan te gaan, zoals beschreven in het tweede thema. Hoe hechter studiegenoten zijn verbonden, hoe vrijer de discussie lijkt te kunnen ontstaan. Daarbij voelen geschreven stukken dermate besloten en privé, dat vrijuit schrijven gemakkelijk kan in de beleving van de student. Tegelijkertijd schetste het derde thema dat sommige studenten niet altijd het gevoel krijgen vanuit de universiteit dat zij de meest brede interpretatie aangeboden krijgen. Er moet volgens studenten altijd de mogelijkheid zijn om op respectvolle wijze met elkaar te discussiëren, ongeacht het standpunt dat een medestudent

inneemt. Studenten geven aan het niet per definitie eens te willen worden met anderen, maar wel het open debat willen en durven aangaan, wat nu volgens hen te weinig wordt gestimuleerd door de universiteit. Afwijkende meningen, of meningen vanuit een meer rechts gearde politieke lens lijken minder ontvankelijk. Samengenomen laten deze twee thema's zien dat studenten meer ruimte zouden willen krijgen voor zowel hun eigen of andermans wellicht afwijkende mening, zodat open discussies niet alleen binnen hechte kringen maar ook binnen lessen, onder leiding van docenten, altijd mogelijk zijn.

5. Conclusie

“In hoeverre en op welke wijze ervaren studenten van de Erasmus Universiteit Rotterdam binnen de sociale wetenschap academische vrijheid en tolerantie binnen hun faculteit?” is de hoofdvraag van dit onderzoek. Na de diepte-interviews en de uitvoerige analyses kan er een antwoord worden geformuleerd op deze onderzoeksvraag.

Ten eerste blijkt dat studenten veelal aangeven dat het open gesprek in de lessen grotendeels wordt gestuurd door docenten van hun opleiding. De mening en houding van docenten schijnt een sturende werking te hebben op het vrijuit spreken van sommige studenten, en maakt dat open discussie niet altijd veilig voelt voor de student. Een bijkomende katalysator zijn gevoelige onderwerpen, en de meningen van medestudenten, die mede zorgen voor dat het gevoel van vrijuit spreken afneemt. Vrij spreken wordt echter als comfortabeler ervaren in kleinere kringen door de helft van de participanten. Die beschrijven dat in kleinere en hechtere studentenkringen, waaronder kleine werkgroepen onder leiding van tutoren er meer vrijheid is. Deze vrijheid lijkt af te nemen hoe groter de context op campus is. Bij schrijven geldt ook dat de besloten en meer anonieme stijl zorgt voor meer vrijheid, geldend voor het overgrote deel studenten. Veelal geven de meeste studenten aan juist meer verbreding te willen zien in het onderwijs door om te gaan met afwijkende of controversiële meningen, en dat de universiteit geen limiet moet zetten op de ruimte die er is voor afwijkende meningen of meningen van een bepaalde politieke aard. Dit zodat lessen van docenten een meer open en veilige ruimte zijn voor ieders mening en gevoel van vrijspraak stimuleren. Studenten die veel invloed ervaren van docenten en studenten schijnen zich in minder grote mate vrij te voelen in kleinere kringen. Waar de studenten die vrijspreken makkelijker vinden in kleine kringen meer schijnen aan te dringen op een verbreding van perspectief door de universiteit. Verder lopen de persoonlijke ervaringen sterk uiteen en zijn de participanten niet per definitie in te delen per thema (tweede dimensie).

De academische vrijheid, die stelt dat alles gezegd en geschreven moet kunnen worden binnen de universitaire context ten omwille van het genereren van nieuwe kennis, lijkt gedeeltelijk te worden beknot op de faculteit ESSB van de EUR. Studenten geven aan dat vrijuit spreken niet altijd wordt gestimuleerd door docenten, onder leiding van de sturing die de universiteit lijkt te geven aan de mogelijke vrije ruimte in de collegezalen. Het is duidelijk geen cultuur binnen de ESSB die actief wordt uitgedragen. De meningen van andere medestudenten laten ook niet altijd het vrije spreken toe, wat duidt op een lagere tolerantie. Het verdraagzaam opstellen ten opzichte van andersdenkenden lijkt niet in elk geval aan de orde te komen binnen de lessen. Mede door deze lagere ‘actieve tolerantie’ onder studenten waar Storme (2003) over spreekt, en de sturing die docenten te lijken willen geven wordt de academische vrijheid voor een deel van de studenten binnen de sociale wetenschap op de EUR belemmerd. De resultaten laten niet zien of dit wordt veroorzaakt door de woke invloed die Sage (2022) schetst.

Vrijuit kunnen schrijven is echter wel mogelijk volgens de meeste studenten, en dit zorgt op het gebied van academische vrijheid niet voor een afname van de vrijheid.

Alles samengevat ervaren studenten van de sociale wetenschap op de EUR een gedeeltelijke beknotting van academische vrijheid op het gebied van vrijuit spreken mede door de invloed van een lagere tolerantie onder docenten en studenten. De woke-beweging leek hier niet van invloed. De andere kant van academische vrijheid, ofwel het vrijuit schrijven, lijkt minder onderhevig aan invloed van docenten en studenten.

6. Discussie

In dit hoofdstuk wordt aangestipt in hoeverre de resultaten generaliseerbaar zijn en of dit is gemeten volgens de juiste methodiek. Vervolgens wordt er ingegaan op de interpretatie van de resultaten, waarin zal worden besproken hoe deze zich verhouden in relatie met het theoretisch kader en eigen verwachtingen. De beperkingen van het onderzoek, met mogelijk negatieve invloeden zullen ook worden meegenomen. Als laatste worden de implicaties van dit onderzoek beschreven, waarbij aanleidingen worden gegeven voor vervolgonderzoek.

6.1 Validiteit

Het doel van het onderzoek is om te kijken op welke wijze de academische vrijheid wordt ervaren onder studenten op de EUR. Uit het theoretisch kader kwam naar voren dat academische vrijheid bestaat uit zowel: vrijuit spreken als vrijuit schrijven. Beide deze thema's zijn verwerkt in de topiclijst (Bijlage 1) voor de interviews, alsook de definitieve interviewvragen (Bijlage 2). Er is uitvoerig gevraagd aan elke participant of zij zich vrij voelen om te spreken en schrijven binnen de context van de universiteit. Dit is opgevolgd met verdiepende vragen of het vragen naar voorbeelden. Op deze wijze is per participant een zo breed mogelijk beeld geschetst over hun persoonlijke ervaring ten opzichte van academische vrijheid. Er is ook gevraagd naar de bekendheid met de term academische vrijheid, om te peilen in hoeverre studenten bekend zijn met deze vorm van vrijheid, alsook om het onderwerp van het interview te introduceren. Dit zorgde bij elke participant voor duidelijkheid in het interview. Elk interview is afgesloten met vragen omtrent sturing vanuit de onderzoeker. Er is bij elke participant vanuit drie invalshoeken gevraagd of het interview als sturend of niet open of neutraal is ervaren. Elke participant heeft aangegeven geen sturing of forcerende werking te hebben ervaren. Om deze redenen kan gesteld worden dat de interviews hebben gezorgd voor dat er uitgebreid gemeten is wat gemeten moest worden, op een zo ethisch mogelijke wijze, om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden. Ten opzichte van betrouwbaarheid kan deze vragenlijst ook repetitief worden gebruikt voor volgende onderzoeken, mede door andere onderzoekers. De topiclijst en interviewvragen zijn op voorhand zo open mogelijk opgesteld. Dit maakt dat de vragen niet gebonden zijn aan een specifieke universiteit of faculteit, en daarmee gebruikt kunnen worden op andere academische instellingen.

De participanten kwamen gezamenlijk uit twee richtingen van de sociale wetenschap op de EUR: bestuurskunde en sociologie. De vergaarde resultaten kunnen aldus worden gegeneraliseerd over deze twee vakgebieden. De resultaten gelden niet voor de overige studies van de faculteit ESSB.

6.2 Interpretatie

In de introductie en het theoretisch kader is geschetst wat de woke-cultuur inhoudt, en hoe deze cultuur mogelijk invloed zou hebben op de academische vrijheid binnen universiteiten. Op voorhand, mede op basis van deze informatie, was de verwachting dat de woke cultuur genoemd zou worden als invloed factor. Echter blijkt uit alle analyses dat deze term niet is gevallen, en daarmee ook niet geconcludeerd kan worden of woke als oorzaak kan worden gezien voor de belemmerende vrijspraak die sommige studenten schetsen. De literatuur van Sage (2022) schetst een beeld waarin duidelijk wordt dat woke een grote invloed heeft op universiteiten en het vrije denken en spreken. De manier waarop dit wordt geschetst is niet volledig vergelijkbaar met de onderzochte situatie op de EUR. Het belemmeren van open discussie door minder respect en eerlijkheid komt wel overeen als men de situatie op de ESSB en de literatuur vergelijkt. Echter is de invloed van woke, zoals Sage, Cliteur, Stolker en Dahlen die beschrijven, niet in de interviews voorgekomen.

Het socialisatieproces dat is beschreven in het begin van dit rapport is wel van toepassing op de uitkomsten van dit onderzoek. De resultaten laten zien dat studenten hun gevoel van vrijuit spreken wordt beïnvloed door de mening van andere studenten, ofwel de normen en waarden van medestudenten. Dat omgang tussen studenten met bijbehorende normen en waarden van invloed is zoals Hallinan (1981) en Dey (1997) stellen, wordt dus gedeeltelijk bevestigd wanneer de studenten aangeven dat de mening en houding van omringden van invloed is op hun gevoel van vrijheid binnen de les. Dit geldt ook voor de tolerantie waar Storme over spreekt in het theoretisch kader. Storme (2003) stelt dat mensen actieve tolerantie moeten nastreven. Voorafgaand aan de interviews werd verwacht dat niet iedereen deze tolerantie zou ervaren binnen de EUR, als het zou gaan over afwijkende meningen. Deze verwachting is grotendeels bevestigd. Studenten spreken over de afkerende houding van medestudenten en de sturing van docenten over bepaalde meningen, wat laat zien dat er onverdraagzaamheid aanwezig is. Dit brengt ook de faculteitsnormen 'Academic Profession' en de 'Culture of Academy' in gevaar waar Ann Austin (1990) over uitweidt. De beoogde collegialiteit die Austin noemt, en daarbij het ongeremd streven naar nieuwe kennis lijken beide af te nemen door de afwijzende houding van studenten en docenten die zich voordoen bij een groot deel van de onderzochte studenten. Het voorbeeld uit de resultaten waar emotionele en beledigende discussies ontstaan over gevoelige onderwerpen ondersteunt het beeld dat respect en collegialiteit onder studenten schijnbaar in gevaar is. De dreiging van het niet controversieel of tegenstrijdig willen zijn zoals Prakash (2011) en Fuchs (1963) benadrukken wordt ook bevestigd, aangezien studenten spreken over het mijden van controversiële onderwerpen. Het op autonome wijze zoeken naar de waarheid komt volgens hun theorie in het geding wanneer participanten spreken over de invloed van medestudenten en docenten op de discussies en manier van denken binnen de les.

Met name het resultaat dat docenten een grote mate van invloed lijken uit te oefenen is het voornaamste onverwachte nieuwe inzicht dat dit onderzoek heeft opgeleverd. Van tevoren was de

verwachting dat de omgang tussen studenten de grootste factor zou spelen bij de eventuele verandering aan academische vrijheid en tolerantie. In de interviews kwam echter direct naar voren dat docenten een grotere invloed lijken te hebben. En dat er blijkbaar geen cultuur is binnen de ESSB om hier actief op te sturen, en weinig aandacht is voor academische vrijheid als begrip.

6.3 Beperkingen

Er zijn enkele beperkingen geweest tijdens het proces van onderzoeken in de afgelopen periode. Deze zullen kort worden uitgelegd, opgevolgd met een advies voor vervolgonderzoeken.

De eerste beperking is het gebrek aan bronnen over academische vrijheid op universiteiten, wat het onderzoek complexer maakte. Het bepalen van de koers en focus van het onderzoek werd bemoeilijkt door de weinige literatuur die zich specifiek toespitste op academische vrijheid binnen universiteiten. Voor het bepalen van de topics is gefocust op literatuur die gekoppeld kan worden aan academische vrijheid zoals onderwerpen als tolerantie en faculteitsnormen. Woke-cultuur is vervolgens als uitgangspunt genomen voor de focus van het onderzoek om de aanleiding en theoretisch kader af te kunnen bakenen. Mede ook vanwege de artikelen die zijn aangehaald in de introductie die woke als mogelijke invloed beschouwden. Er is weinig definitieve literatuur naast de literatuur van Sage (2022) die focust op de woke beweging binnen de universiteit. Met eigen inspanning en de ondersteuning van een begeleidende tutor is er een definitieve topiclijst en vragenlijst ontstaan voor het veldonderzoek.

De tweede beperking binnen dit onderzoek betreft de sample-groep. In eerste stadia van het onderzoek werd de focus gelegd op de Universiteit Leiden aangezien het debat rondom academische vrijheid hier al openlijk op gang was. Ondanks de inzet van kennissenkringen en het direct kunnen benaderen van masterstudenten van de UL via sociale media en andere kanalen konden er geen participanten worden geworven uit deze groep. Om toch participanten te kunnen werven zijn contacten binnen de EUR gebruikt, alsook het verspreiden van berichten op sociale media. Deze verandering van werving leverde participanten op, die vervolgens zijn uitgebreid door middel van 'snowball-sampling'. Daarentegen was werving moeizaam, wat wellicht laat zien dat het begrip te weinig onderwerp van discussie is binnen de EUR, of mogelijk studenten afschrikt om hierover te spreken. In het kort is de uiteindelijke sample van een kleiner aantal dan de op voorhand verwachte twaalf participanten. De gelijke verhouding tussen man en vrouw is daarbij helaas niet gerealiseerd. Dit laatste maakt de resultaten minder generaliseerbaar voor de studies sociologie en bestuurskunde binnen de ESSB.

De laatste beperking behelst de mogelijke onderzoekersbias. Vanuit eigen ervaringen op de EUR is een interesse in het onderwerp 'academische vrijheid' ontstaan. Deze eigen ervaringen en opvattingen omtrent het onderwerp kunnen zorgen dat de interpretatie van de antwoorden op de interviewvragen, alsmede de codering eenzijdig uit kunnen vallen. Het coderen en interpreteren kan door eigen mening en onbewuste bias zijn aangepast op eigen opvattingen en verwachtingen. In vervolgonderzoek is een extra codeur een middel om deze bias tegen te gaan.

6.4 Implicaties en vervolgonderzoek

Het onderzoek toont aan dat studenten ervaren dat de academische vrijheid op de ESSB gedeeltelijk wordt beknut, mede door de invloed van docenten, de cultuur op de faculteit en de invloed van studenten. Dit onderzoek laat daarmee zien dat de EUR mogelijk verder onderzoek moet uitvoeren naar dit onderwerp. Uit de resultaten blijkt het belangrijk om te onderzoeken of er wellicht meerdere studenten zich belemmerd voelen als het gaat om academische vrijheid, en of de benoemde intolerantie breder wordt ervaren binnen de faculteitscultuur. Het doel van een universiteit moet volgens academische vrijheid zijn om op zoek te gaan naar kennis, het ontwikkelen van nieuwe kennis en deze vormen van kennis uit te dragen. Deze doelen kunnen niet worden verwezenlijkt als studenten niet de vrijheid voelen om open discussies aan te gaan. Het is daarnaast een mogelijke kans om onder docenten onderzoek uit te voeren of zij ook in volledigheid hun academische vrijheid kunnen bezigen. Het vrijuit uitdragen van alle vormen van kennis valt ook onder academische vrijheid, wat de EUR zou moeten onderzoeken onder docenten uit meerdere faculteiten. Een dergelijk onderzoek zou kunnen aantonen of de geschetste eenzijdigheid en sturing die in dit onderzoek in beeld kwam zich ook voordoet onder docenten zelf.

De EUR zou een vervolgonderzoek kunnen toespitsen op vier verschillende vlakken:

1. Verdere verkenning van academische vrijheid onder studenten binnen ESSB.
2. Verkenning van academische vrijheid onder studenten van andere faculteiten op de EUR.
3. Verkenning van academische vrijheid onder docenten op de EUR.
4. Een vergelijkend onderzoek tussen academische vrijheid op de EUR en andere universiteiten.

In volgende onderzoeken zou een extra codeur een verdiepende laag toe kunnen brengen wat meer validiteit garandeert. Alsook een grotere sample-groep, met een gelijke verhouding man-vrouw. Daarbij is dit een kans om onderzoekers uit verschillende richtingen van de EUR te laten samenwerken, om verdere onderzoekersbias te voorkomen.

7. Literatuurlijst

- Badley, G. (2009). A PLACE FROM WHERE TO SPEAK: THE UNIVERSITY AND ACADEMIC FREEDOM. *British Journal of Educational Studies*, 57(2), 146–163. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8527.2009.00429.x>
- Boeije, H. R. (2014). H6. Methoden en technieken van kwalitatieve data analyse. In *Analyseren in kwalitatief onderzoek* (pp. 110–148). Boom.
- Brint, S. (2021). Intimidation, Silencing, Fear, and Academic Freedom. Research & Occasional Paper Series: CSHE.4.2021. *Center for Studies in Higher Education*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED613780.pdf>
- Byrne, D. (2021). A worked example of Braun and Clarke's approach to reflexive thematic analysis. *Quality & Quantity*, 56(3), 1391–1412. <https://doi.org/10.1007/s11335-021-01182-y>
- Charmaz, K. (2014). *Constructing Grounded Theory*. SAGE Publications Limited.
- Cox, J. (2021). Stay woke: a people's guide to making all black lives matter. *Ethnic and Racial Studies*, 44(3), 470–472. <https://doi.org/10.1080/01419870.2020.1775863>
- Dahlen, M. (2021, 18 juli). A Woke New World - The Objective Standard. *The Objective Standard*. <https://theobjectivestandard.com/2021/05/a-woke-new-world/>
- De Graaf, B. (2023, 8 juni). Neem de tijd voor gedoe. *NRC*. <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/06/07/neem-de-tijd-voor-gedoe-a4166576>
- De Jong, S. (2023a, juni 4). Een redelijke gids uit de academische loopgraven. *NRC*. <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/05/31/een-redelijke-gids-uit-de-academische-loopgraven-a4165970>
- De Jong, S. (2023b, juni 9). Academische vrijheid is ook: vrijmoedigheid – en die staat onder druk. *NRC*. <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/06/08/academische-vrijheid-is-ook-vrijmoedigheid-en-die-dreigt-te-verdwijnen-a4166582>
- Derksen, J. (2014). De universiteit van de toekomst. *GZ-psychologie*. <https://doi.org/10.1007/s41480-014-0076-4>
- Dey, E. L. (1997). Undergraduate Political Attitudes. *The Journal of Higher Education*, 68(4), 398–413. <https://doi.org/10.1080/00221546.1997.11778990>
- Dijkstra, H., & Plas, R. (2020). Interview : hoogleraren Paul Cliteur en Sandra Groeneveld over het diversiteitsbeleid van de Universiteit Leiden. *Bestuurskundige Berichten*, 35(2),49. https://www.narcis.nl/publication/RecordID/oai%3Ascholarlypublication.s.universiteitleiden.nl%3Aitem_3212603
- Donohue-Dioh, J., Wilson, J. Z., & Leota, S. (2021). Woke Disrupter. *Advances in social work*, 21(2/3), 1045–1063. <https://doi.org/10.18060/24164>
- Fuchs, R. F. (1963). Academic Freedom. Its Basic Philosophy, Function, and History. *Law and contemporary problems*, 28(3), 431–446. <https://doi.org/10.2307/1190640>

- Gioia, D. A., Corley, K. G., & Hamilton, A. L. (2012). Seeking Qualitative Rigor in Inductive Research. *Organizational Research Methods*, 16(1), 15–31. <https://doi.org/10.1177/1094428112452151>
- Hallinan, M. T. (1981). The peer influence process. *Studies in Educational Evaluation*, 7(3), 285–306. [https://doi.org/10.1016/0191-491X\(81\)90007-9](https://doi.org/10.1016/0191-491X(81)90007-9)
- Hernán, M. A., Hernandez-Diaz, S., & Robins, J. M. (2004). A Structural Approach to Selection Bias. *Epidemiology*, 15(5), 615–625. <https://doi.org/10.1097/01.ede.0000135174.63482.43>
- Karran, T. (2007). Academic Freedom in Europe: A Preliminary Comparative Analysis. *Higher Education Policy*, 20(3), 289–313. <https://doi.org/10.1057/palgrave.hep.8300159>
- Ladson-Billings, G. (1998). Just what is critical race theory and what's it doing in a nice field like education? *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 11(1), 7–24. <https://doi.org/10.1080/095183998236863>
- Leget, C. (2017). Tolerantie. *Bijzijn*, 10(8), 11. <https://doi.org/10.1007/s12632-017-0074-z>
- Lynn, M., & Adams, M. (2002). Introductory Overview to the Special Issue Critical Race Theory and Education: Recent Developments in the Field. *Equity & Excellence in Education*, 35(2), 87–92. <https://doi.org/10.1080/713845285>
- Manning, J. (2017). In vivo coding. In Matthes, J. (Ed.), *The international encyclopedia of communication research methods*. New York, NY: Wiley-Blackwell. Retrieved from <https://doi.org/10.1002/9781118901731.iecrmo270>
- Prakash, V. (2011). Concerns about Autonomy and Academic Freedom in Higher Education Institutions. *Economic and Political Weekly*, Vol. 46(No. 16), 36–40. <https://www.jstor-org.eur.idm.oclc.org/stable/41152104?seq=2>
- Roderick, E. (2022). Woke Culture in Canada? Anthropological Errors and Opportunities for Mission. *Roczniki Teologiczne*, 69(3), 71–101. <https://doi.org/10.18290/rt22693.6>
- Rosman, C. (2023, 23 mei). *Hoe de woke-discussie ontspoort aan de universiteit: 'Je bent een ziekelijke psychopaat!* Ad.nl. <https://www.ad.nl/binnenland/hoe-de-woke-discussie-ontspoort-aan-de-universiteit-je-bent-een-ziekelijke-psychopaat~ae3b3528/>
- Sage, R. (2022). A New Woke Religion: Are Universities to Blame? *Journal of higher education policy and leadership studies*, 3(2), 29–51. <https://doi.org/10.52547/johepal.3.2.29>
- Smulders, R. (z.d.). Code of good governance. *Universities of the Netherlands*. https://www.universiteitenvannederland.nl/en_GB/code-good-governance.html
- Storme, M. (2003). Tolerantie: een complexe deugd. *Nieuwsbrief Orde van Den Prince*, nr. 4, 6–10. <https://www.law.kuleuven.be/personal/mstorme/antitolerantie.pdf>
- Storme, M. E. (2005). De fundamenteelste vrijheid: de vrijheid om te discrimineren. *Teksten, commentaren en studies*, 25(118), 3–14.

- Van De Ven, L. (2023, 25 april). UvA stelt anti-woke-docent Laurens Buijs op non-actief vanwege bedreigende berichten aan collega's. *NRC*. <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/04/25/uva-zet-anti-woke-docent-laurens-buijs-op-non-actief-vanwege-bedreigende-berichten-aan-collegas-a4163078>
- Van Staa, A., & Evers, J. (2010). "Thick analysis": strategie om de kwaliteit van kwalitatieve data-analyse te verhogen. *KWALON*, 15(1). <https://doi.org/10.5117/2010.015.001.002>
- Veldhuis, P., & Marée, K. (2023, 23 maart). Heeft de Groningse universiteit de kritische hoofddocent terecht ontslagen? *NRC*. <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/03/22/heeft-de-groningse-universiteit-de-aletta-jacobs-van-deze-tijd-terecht-ontslagen-ineens-was-ik-zelf-die-kritische-stem-die-de-mond-moest-worden-gesnoerd-a4160248>
- Watts, R. J., Diemer, M. A., & Voight, A. (2011). Critical consciousness: Current status and future directions. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2011(134), 43–57. <https://doi.org/10.1002/cd.310>

8. Bijlagen

Bijlage 1: Topiclijst

Naast de inleidende en afsluitende interviewvragen vormt deze topiclijst grotendeels de structuur van de interviews die zullen worden afgenomen. De belangrijkste onderwerpen en mogelijk bijbehorende subcategorieën worden hier op een logische volgorde geschikt.

Onderwerpen	Deelonderwerpen
Gevoel van algemene vrijheid binnen universitaire context	<ul style="list-style-type: none"> • Gevoel van kunnen doen wat je wilt • Gevoel van kunnen zeggen wat je wilt • Gevoel van kunnen schrijven wat je wilt
Omgang met medestudenten	<ul style="list-style-type: none"> • Frequentie van omgang • Status van omgang: vriendschappelijk of kennis • Invloed op gedrag / mening
Kennis academische vrijheid	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis over huidige context / interessante casussen over dit onderwerp • Mogelijke gesprekken binnen universiteit over dit onderwerp
Academische vrijheid	<ul style="list-style-type: none"> • Definitie academische vrijheid • Gevoel van vrij spreken • Gevoel van vrij schrijven
Rol van de docent	<ul style="list-style-type: none"> • Invloed op denkwijze • Invloed op inhoud van gesprek • Invloed op inhoud van geschreven stuk • Gevoel dat je alles mag zeggen
Rol van medestudent	<ul style="list-style-type: none"> • Invloed op denkwijze • Invloed op inhoud van gesprek • Invloed op inhoud van geschreven stuk • Gevoel dat je alles mag zeggen
Andere mogelijke oorzaken	<ul style="list-style-type: none"> • Door het vragen naar academische vrijheid <i>triggert</i> het idee dat je er toch door wordt beïnvloed • Factoren die mening beïnvloeden • Factoren die gesprek beïnvloeden • Factoren die geschreven stukken beïnvloeden

Bijlage 2: Interviewvragen

Op basis van de topiclijst is een overzicht opgesteld van de te stellen vragen tijdens de interviews. Het is geen gegeven dat alle vragen gesteld zullen worden, echter vormt deze lijst tezamen met de topiclijst wel de hoofdstructuur voor de af te nemen interviews.

1. Welke studie volg je nu?
2. Bevalt het, had je bepaalde dingen anders gezien?
3. Hoelang moet je nog tot afstuderen?

4. Heb je het gevoel dat je op de universiteit kan doen wat je wilt?
5. Heb je het gevoel dat je op de universiteit kan zeggen wat je wilt?
6. Heb je het gevoel dat je op de universiteit kan schrijven wat je wilt? (In opdrachten, essays, tentamens etc.)
 - Elke vraag mogelijk opvolgen met “leg uit”+ voorbeelden

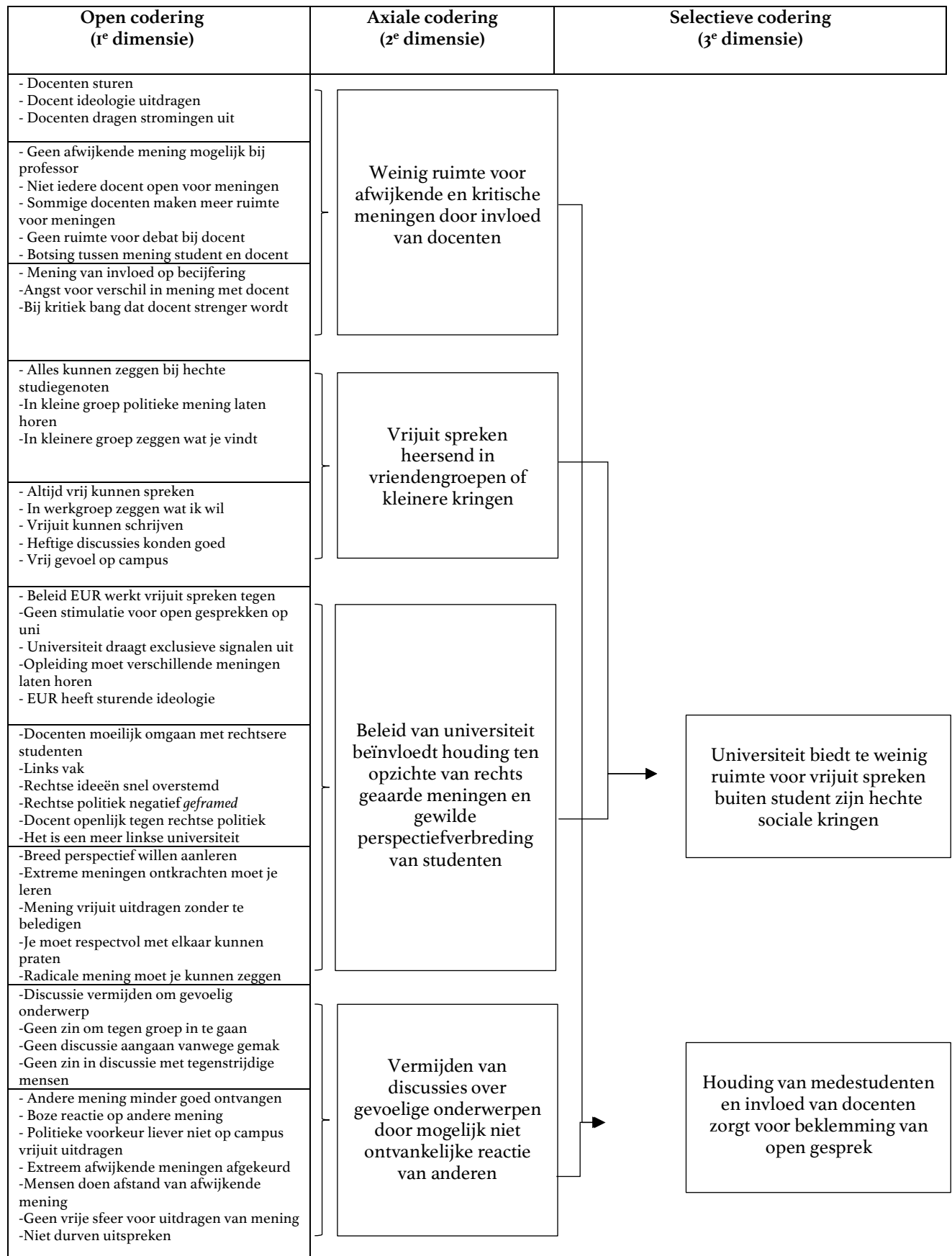
7. Ben je bekend met de term ‘academische vrijheid’?
 - Heb je discussies gehoord over dit onderwerp? Artikelen gelezen?
8. Wordt de term academische vrijheid besproken op de universiteit?
 - Leg uit (met docenten en/of studenten)

-
9. Ga je veel om met studenten van jouw universiteit / faculteit?
 - Waarom wel of niet?
 - Op welke manier zou je deze omgang beschrijven?
10. Heb je het gevoel dat je medestudenten invloed hebben op jouw denkwijzen of je mening?
11. Heb je het gevoel dat je bij jouw medestudenten kunt zeggen wat je wilt?
 - Kunt schrijven wat je wilt?
 - Voorbeelden vragen

-
12. Heb je het gevoel dat de docent invloed heeft op jouw denkwijzen en mening en de gesprekken binnen de klas?
 - Kun je bij hen zeggen wat je wilt?
 - Schrijven wat je wilt?
 - Voorbeelden vragen

-
13. Heb je het gevoel gehad dat door het vragen naar academische vrijheid je mening hierover is veranderd?
14. Had je voorafgaand aan het interview een wellicht andere mening over dit onderwerp?
15. Heb je het gevoel dat er andere factoren binnen de universiteit van invloed zijn op jouw mening en gesprekken?
16. Heb je het gevoel dat er andere factoren binnen de universiteit van invloed zijn op jouw geschreven stukken?

Bijlage 3: Codeboom

Bijlage 4: Ethics & privacy checklist

CHECKLIST ETHICAL AND PRIVACY ASPECTS OF RESEARCH

INSTRUCTION

This checklist should be completed for every research study that is conducted at the Department of Public Administration and Sociology (DPAS). This checklist should be completed *before* commencing with data collection or approaching participants. Students can complete this checklist with help of their supervisor.

This checklist is a mandatory part of the empirical master's thesis and has to be uploaded along with the research proposal.

The guideline for ethical aspects of research of the Dutch Sociological Association (NSV) can be found on their website (http://www.nsv-sociologie.nl/?page_id=17). If you have doubts about ethical or privacy aspects of your research study, discuss and resolve the matter with your EUR supervisor. If needed and if advised to do so by your supervisor, you can also consult Dr. Bonnie French, coordinator of the Sociology Master's Thesis program.

PART I: GENERAL INFORMATION

Project title: Academische vrijheid: Cultuur of controverse

Name, email of student: Simon Landsbergen, 623734sl@eur.nl

Name, email of supervisor: Lore van Praag, vanpraaq@essb.eur.nl

Start date and duration: 17 februari 2023 – 25 juni 2023

Is the research study conducted within DPAS YES - NO

If 'NO': at or for what institute or organization will the study be conducted?
(e.g. internship organization)

PART II: HUMAN SUBJECTS

1. Does your research involve human participants. YES - NO

If 'NO': skip to part V.

If 'YES': does the study involve medical or physical research? YES - NO

Research that falls under the Medical Research Involving Human Subjects Act ([WMO](#)) must first be submitted to [an accredited medical research ethics committee](#) or the Central Committee on Research Involving Human Subjects ([CCMO](#)).

2. Does your research involve field observations without manipulations that will not involve identification of participants. YES - NO

If 'YES': skip to part IV.

3. Research involving completely anonymous data files (secondary data that has been anonymized by someone else). YES - NO

If 'YES': skip to part IV.

PART III: PARTICIPANTS

1. Will information about the nature of the study and about what participants can expect during the study be withheld from them? YES - NO
2. Will any of the participants not be asked for verbal or written 'informed consent,' whereby they agree to participate in the study? YES - NO
3. Will information about the possibility to discontinue the participation at any time be withheld from participants? YES - NO
4. Will the study involve actively deceiving the participants? YES - NO
Note: almost all research studies involve some kind of deception of participants. Try to think about what types of deception are ethical or non-ethical (e.g. purpose of the study is not told, coercion is exerted on participants, giving participants the feeling that they harm other people by making certain decisions, etc.).
5. Does the study involve the risk of causing psychological stress or negative emotions beyond those normally encountered by participants? YES - NO
6. Will information be collected about special categories of data, as defined by the GDPR (e.g. racial or ethnic origin, political opinions, religious or philosophical beliefs, trade union membership, genetic data, biometric data for the purpose of uniquely identifying a person, data concerning mental or physical health, data concerning a person's sex life or sexual orientation)? YES - NO
7. Will the study involve the participation of minors (<18 years old) or other groups that cannot give consent? YES - NO
8. Is the health and/or safety of participants at risk during the study? YES - NO
9. Can participants be identified by the study results or can the confidentiality of the participants' identity not be ensured? YES - NO
10. Are there any other possible ethical issues with regard to this study? YES - NO

If you have answered 'YES' to any of the previous questions, please indicate below why this issue is unavoidable in this study.

Er zal worden gevraagd naar meningen over vrijdenken en wellicht gevoelige onderwerpen. Het vragen hiernaar brengt wellicht negatieve emoties met zich mee, en hier zal rekening mee moeten worden gehouden.

What safeguards are taken to relieve possible adverse consequences of these issues (e.g., informing participants about the study afterwards, extra safety regulations, etc.).
Er zal voorafgaand aan een gesprek met een individu uitgebreid worden uitgelegd wat de focus is van het onderzoek, en dat het antwoorden op vragen nooit is verplicht. Er zal

ook een 'informed consent' formulier worden ingevuld door elke participant die vrijwillig besluit mee te doen aan het onderzoek.

Are there any unintended circumstances in the study that can cause harm or have negative (emotional) consequences to the participants? Indicate what possible circumstances this could be.

Zoals gezegd kan het vragen naar onderwerpen die mogelijk (maar onvoorzien) persoonsgebonden zijn leiden tot negatieve emoties. Daarom is het essentieel om participanten te informeren over hun mogelijkheid om vragen niet te beantwoorden, of om coöperatie aan het onderzoek te staken mocht dit gewild zijn.

De vraagstelling die gaat over emotie, gevoelens of meningen over wellicht gevoelige onderwerpen zal altijd open worden ingestoken. De vragen zullen (indien mogelijk) zo oordeelvrij mogelijk worden opgesteld, zodat antwoord op de vragen zo vrijuit mogelijk gegeven kan worden, zonder dat participanten het gevoel krijgen een bepaalde kant op te worden geduwd. Ofwel, de vragen zullen niet 'leading' zijn en zijn altijd open. Het is daarbij belangrijk wanneer een participant vraagt om een voorbeeld, dat het voorbeeld ook zo open mogelijk blijft zonder oordeel van de onderzoeker.

Op voorhand van het interview zal ook worden aangegeven dat er de mogelijkheid bestaat dat er onderwerpen of vragen voorbijkomen waar de participant zich wellicht oncomfortabel bij voelt om over te praten. Als inventarisatie zal dan ook worden gevraagd of er op voorhand wellicht onderwerpen zijn die de participant liever niet bespreekt, dan kunnen deze onderwerpen worden vermeden. Er zal dan ook aandacht worden besteed aan het 'informed consent' formulier, of hier alles is begrepen en of er wellicht nog vragen over zijn. Nadat dit is besproken wordt nog een laatste keer gevraagd of de participant door wilt gaan met het interview, waarna het interview en de opname (akkoord gegeven in informed consent) kunnen worden gestart.

Tijdens het interview wordt nogmaals herhaald dat de antwoorden geanonimiseerd worden, en niet terug te herleiden valt wie wat heeft gezegd.

Please attach your informed consent form in Appendix I, if applicable.

Continue to part IV.

PART IV: SAMPLE

Where will you collect or obtain your data?

Online en op een universiteitscampus

Note: indicate for separate data sources.

What is the (anticipated) size of your sample?

12

Note: indicate for separate data sources.

What is the size of the population from which you will sample?

5800

Note: indicate for separate data sources.

Continue to part V.

Part V: Data storage and backup

Where and when will you store your data in the short term, after acquisition?

Op een privé laptop, MacBook Pro

Note: indicate for separate data sources, for instance for paper-and pencil test data, and for digital data files.

Who is responsible for the immediate day-to-day management, storage and backup of the data arising from your research?

Simon Landsbergen, onderzoeker

How (frequently) will you back-up your research data for short-term data security?

Elke 7 dagen

In case of collecting personal data how will you anonymize the data?

Voor het opstellen van de interviews zullen er participanten moeten worden verzameld. Er zal contact ontstaan tussen onderzoeker en mogelijke participant en daarmee dus ook een uitwisseling van namen en contactgegevens als e-mail of telefoonnummer. Deze gegevens zullen in het onderzoek nooit worden gebruikt, en alles zal worden geanonimiseerd. Daarnaast wordt er een document aangemaakt waar alle verzamelde namen inclusief contactgegevens worden bijgehouden. Dit document zal beveiligd worden opgeslagen en na de periode van onderzoeken (t/m 25 juni) worden verwijderd. Als een participant tijdens het onderzoek aangeeft te willen staken met de coöperatie, dan worden de betreffende gegevens direct uit het document verwijderd. In dit onderzoek zal er gericht participatie worden gezocht bij een universitaire instelling, sociaalgeografische data als geslacht, leeftijd en sociaaleconomische kenmerken zijn dus niet van belang en zullen niet worden meegenomen bij het vergaren van contactgegevens. Er zal enkel worden gefocust op welke opleiding er wordt gevolgd aan de betreffende universiteit, wat ook geanonimiseerd zal worden binnen het onderzoek.

Note: It is advisable to keep directly identifying personal details separated from the rest of the data. Personal details are then replaced by a key/ code. Only the code is part of the database with data and the list of respondents/research subjects is kept separate.

PART VI: SIGNATURE

Please note that it is your responsibility to follow the ethical guidelines in the conduct of your study. This includes providing information to participants about the study and ensuring confidentiality in storage and use of personal data. Treat participants respectfully, be on time at appointments, call participants when they have signed up for your study and fulfil promises made to participants.

Furthermore, it is your responsibility that data are authentic, of high quality and properly stored. The principle is always that the supervisor (or strictly speaking the Erasmus University Rotterdam) remains owner of the data, and that the student should therefore hand over all data to the supervisor.

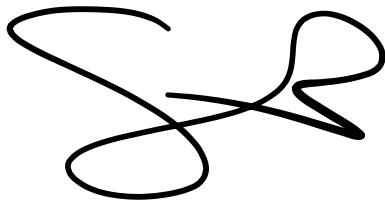
Hereby I declare that the study will be conducted in accordance with the ethical guidelines of the Department of Public Administration and Sociology at Erasmus University Rotterdam. I have answered the questions truthfully.

Name student: Simon Landsbergen

Name (EUR) supervisor: Lore Van Praag

Date: 24 maart 2023

Date: 24 maart 2023

Erasmus

25 JUNI 2023

